

6310 ⁰⁶

Ш 448.4-03
Ш 448.4-021

3816

10

проф. І. Огієнко.

Наголос чужих слів в українській літературній мові.

Українська літературна мова має вже надзвичайно багато чужих слів, перейнятих з найрізніших мов, з якими вона стикалася колись чи стикається тепер. Чужі слова заходили до мови нашої ще з доісторичної доби і йдуть до неї без перерви аж до теперішнього часу.

Позичаючи чуже слово, ми звичайно переймаємо його так, як чуємо, це-то звичайно вимовляємо його з тим наголосом, який це слово має в своїй мові. Найдавніші акцентовані пам'ятки (напр. Новий Завіт митр. Олексія половини XIV-го віку) цілком підтверджують це правило.

В мові нашій єсть позичені слова, що прожили в нас понад тисячу літ, а проте зберігають свій колишній наголос.

Історія поділила український нарід на декільки частин, таких частин, що скрізь знаходяться під різними культурними впливами. Ось тому й вимова чужих слів не скрізь у нас однакова; напр. в Галичині ця вимова знаходиться під великим впливом мови польської з її неприродним для нас сталим наголосом на передостаннім складі.

В цій коротенькій статті я подаю свої спостереження, як вимовляють чужі слова на Великій Україні, звичайно — в інтелігентській літературній вимові. Колишній польський вплив на цю вимову давно тут вивітрився, а тому ця вимова не має тепер сторонніх впливів від мов з сталим наголосом, чому вона й стає зразковою вимовою чужих слів для цілого українського народу.

§ 1. Наголос в чужих словах в українській мові переважно буває *нерухомим*, це-то при зміні слова він залишається на тім самім складі, де він був в основній формі (називній відмінок однини); особливо це треба сказати про слова рідковживані, що не стали ще загальними; напр.: поёт, поёта, поётом, Крэза, Крэзом і т. п.

§ 2. Небагато чужих слів мають наголос *рухомий*, це-то при відміні слова наголос їхній не лишається в тім самім складі, де він був в основній формі, а переходить на сліду-ючий склад, напр.: дяк, дяка́, дяко́м. Особливо це треба сказати про слова загальноживані, про ті слова, до яких давно вже всі звикли і які, так би сказати, вже набули

Львівська державна наукова бібліотека

Львівська бібліотека АН УРСР
№ И 60.548